№ 31 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 17 1892 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 17 № 31

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարւանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրւում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունւում է ամեն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՆԵՐԿԱՅ 1892 ԹՒԱԿԱՆԻՆ

20-ՐԴ ՏԱՐԻ „ՄՇԱԿ“ 20-ՐԴ ՏԱՐԻ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակւում է Թիֆլիսում, նոյն գիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք ստանում ենք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ և տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն և ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր. երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր., մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը).

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal armenien «MSCHAK».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով. բառին վճարվում է 2 կոպէկ.

«Մշակի» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրվում, այլ տպագրվում են միմիայն՝ լրագիրների յայտարարութիւնները, մահացուցակները և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում: Մահացուցակի տպագրելը առաջին երեսի վրա արժէ 4 րուբլի, իսկ չորրորդ երեսի վրա՝ 2 րուբլի:

(№ 127)

Խմբագիր-Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մարտի ութի ժողովի անկանօնութիւնը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Լուսաւորիչ և Էջմիածնեցոց եկեղեցիները. Սուտ ճգնաւորներ. Գիւղական ագարակութեան մասնաւոր շարժումը. Նամակ Բագուից. Նամակ Մոսկվայից. Նամակ Պեատիգորսկից. Նամակ Խմբագրին, Նոր֊քին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեղեկութիւններ Վանից. Թիւրքիա. Նամակ Պարսկաստանից.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՕՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՄԱՐՏԻ ՈՒԹԻ ԺՈՂՈՎԻ ԱՆԿԱՆՕՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մենք ապացուցինք արդէն որ մարտի 8-ի ժողովը ապօրինի էր այն պատճառով, որ նա զուրկ էր իր բաղկացուցիչ մի քանի մասերից: Այժմ նայենք այդ ժողովի վրա նրա բացման, պարապմունքների և առհասարակ նրա ամբողջ ընթացքի անկանօնութեան տեսակէտից:

Նախագահը բացեց ժողովը այն հիման վրա, որ դահլիճում ներկայ էին թեմիս ծխական պատգամաւորների ամբողջ թւի երկու երրորդականը: Սակայն դա բաւական չէ. պէտք էր դեռ վերաստուգել ցուցակները և ապա բանալ կամ չը բանալ ժողովը: Ցուցակները դեռ չը քննած իրաւունք չը կար բանալ ժողովը, որովհետև ցուցակները դեռ ևս վիճելի կարող էին լինել մինչև որ բարձրագոյն առեանը նրանց չը վաւերացրեց: Եթէ ժողովրդի ու թեմական առաջնորդի մէջ վէճ չը լինէր, առիթ էլ չէր լինի որ և է բողոքների համար, բայց քանի որ ծխականների ընտրողական շրջաններից մի քանիս գանգատ էին ներկայացրել սինօդին, ուրեմն առաջնորդը իրաւունք չունէր գումարել ընդհանուր ժողովը, նախ քան այդ ներկայացրած գանգատների վրա՝ առաջնորդի ու ժողովրդի մէջ եղած վէճը իր վախճանական որոշում ստանար:

Նախագահը նախ բացեց ժողովը, ապա միայն կարդալ տուեց ընտրողների անուանացուցակը. այդպիսով ընտրողները իրաւատէր էին դարձել այս կամ այն կարծիք յայտնելու միմիայն ցուցակների ընթերցումից յետոյ:

Նրանք, որոնք յանձնարարութիւն էին ստացել բողոքները ներկայացնելու մի քանի եկեղեցիների կողմից, որոնց ընտրողական իրաւունքը բռնադատված էր, կարողացան այդ բողոքները ներկայացնել միմիայն ցուցակների ընթերցումից յետոյ, քանի որ ցուցակների բովանդակութիւնը մինչև այդ րոպէն կատարելապէս անյայտ էր իրանց համար:

Նախագահի վարմունքը վերին աստիճանի հակասող էր. նա մի կողմից յայտնեց որ ուղարկել է բարձրագոյն առեանին ծխականների գանգատները իր բացատրութիւններով հանդերձ, աւելացրեց որ կենթարկվի սինօդի վճռին, իսկ միւս կողմից յայտարարեց թէ որովհետև սինօդի վճիռը ուշացել է, այդ պատճառով ինքն բաց է անում ժողովը, չը սպասելով սինօդի վճռին:

Այդ բոլոր հարցերի վճռելը նախագահը անձեռնհաս համարեց ընդհանուր ժողովը. նա այդ հարցերը չառաջարկեց ընդհանուր ժողովի քուէարկութեան, ինքնակամ արգելեց և երեք եկեղեցիների կողմից ներկայացրած բողոքների ընթերցումը, իսկ երբ ժողովի կէսը բողոքելով ժողովի անկանօնութեան դէմ, թողեց դահլիճը,—այն ժամանակ նախագահը յանկարծ ձեռնհաս է համարում ժողովականների մնացած կէսը վճռելու այն հարցը՝ թէ արդեօք պէտք է շարունակել ժողովը, թէ ոչ: Ուրեմն մինչդեռ ժողովը բաղկացած էր 96 անդամներից, նախագահը այդ ժողովը անձեռնհաս էր համարում վճռել իր կազմակերպութեան վերաբերեալ խնդիրներ, իրաւատէր չէր համարում ժողովը. իսկ երբ ժողովի մէջ մնացին 51 հոգի միայն, այն ժամանակ ժողովը յանկարծ իրաւատէր է դառնում և ձեռնհաս է հանդիսանում որոշելու արդեօք կարելի է շարունակել նիստը թէ ոչ: Սակայն այդ խնդիրը իրաւունք չունէր վճռել ոչ ինքն նախագահը, ոչ ժողովը, ոչ էլ նահանգական վարչութեան ներկայացուցիչը, որն օրէնքով ընտրութեան ժամանակ միայն կարգ պահպանելու համար է նշանակվում, վկայ է լինում ընտրողական ժողովին, առանց ձայնի իրաւունքի:

Եւ այնու ամենայնիւ, երբ ժողովականներից 45 հոգի դուրս էին եկել, մնացած 51 հոգի շարունակեցին նիստը և կայացրին ընտրութիւնը: Այդ տեսակ բան անելը նրանք ոչ մի կերպ իրաւունք չունէին, աչքի առջև ունենալով ընդհանուր պետական օրէնքը:

Երբ քաղաքային Դումայում նիստի սկզբում կան 60 հոգի, իսկ նիստի կէսում մնում են միայն 23 հոգի, նախագահը փակում է նիստը, աչքի առջև ունենալով, որ ձայնաւորների օրինական թիւը ներկայ չէ դահլիճում:

Եթէ մարտի 8-ի ժողովը, չը նայելով որ ապօրինի էր, քանի որ բարձրագոյն ինստանցիայից դեռ որ և է որոշում ստացված չէր մի քանի վիճելի հարցերի և իրան ժողովի կազմակերպութեան վաւեր կամ անվաւեր լինելու մասին, այնու ամենայնիւ բացվեց միմիայն այն հիման վրա, որ դահլիճում ներկայ էին բոլոր պատգամաւորների թւի երկու երրորդականը, կամ նոյն իսկ երկու երրորդականից աւելի, ուրեմն հէնց որ ժողովից դուրս եկան 45 հոգի, նոյն հիման վրա այլ ևս չէր կարող շարունակվել ժողովի նիստը, քանի որ 51 հոգի չեն կազմում երկու երրորդականը 96 հոգուց, այլ հարկաւոր էր առնուազն 64 հոգի, որպէս զի ժողովը օրէնքով իրաւունք ունենար շարունակել իր պարապմունքները:

Սակայն եթէ ժողովում մնացած 51 հոգի պնդում էին որ դահլիճից դուրս եկած 45 հոգի բողոքատուներին դարձեալ պէտք է համարել դահլիճում ներկայ գտնված, որովհետև ժողովի բացման րոպէին նրանք ներկայ էին և ժողովի բացումից յետոյ են միայն բողոքել ու դուրս եկել,—ուրեմն երկու ընտրված պարոններն իրանց ստացած քուէները պէտք է հաշւեն ամբողջ 96 թւի վրա և ոչ թէ 51 մնացածների վրա: Այդ դէպքում նրանք ընտրված չեն կարող համարվել, որովհետև 46 քուէ, որ ստացել է Յովհաննիսեան, բացարձակ մեծամասնութիւն չէ կազմում 96-ի վրա: Ուրեմն իսկապէս նա սևացած է և ոչ թէ ընտրված, որովհետև ընտրված լինելու համար նա գոնէ պէտք է 49 ձայն ստանար, այսինքն 96 ձայների կէսից մի ձայնով աւելի:

Եթէ 51 պատգամաւորներ մնացին դահլիճում, պնդելով որ 51 հոգով իրաւունք ունեն ժողով կայացնել, նրանց այդ ժողովը, ինչպէս իրանք շատ լաւ գիտեն, թէ ընդհանուր օրէնքով և թէ նոյն իսկ նախագահի խօսքերի հիման վրա, անվաւեր պիտի համարվի, քանի որ ժողովը կարող է կայացած համարվել, երբ ներկայ է դահլիճում ժողովականների երկու երրորդականը, ուրեմն 51 հոգով չէին էլ կարող նիստ կայացնել և ընտրութիւններ անել: Իսկ եթէ բողոքատուների դահլիճից դուրս գալուց յետոյ, մնացածները յիշեալ 45 հոգուն դահլիճում դարձեալ ներկայ էին համարում, ուրեմն ոչ Յովհաննիսեան, ոչ էլ Սպանդարեան ընտրված չեն, քանի որ 96 ներկայ գտնվածներից ստանալ 46 և 43 ձայն՝ նշանակում է սևանալ և ոչ թէ ընտրվել:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ ԵՒ ԷՋՄԻԱԾՆԵՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ

Հաւլաբարի երկու եկեղեցիներ՝ ս. Լուսաւորիչ և Էջմիածնեցոց, որոնք մինչև այժմ ընկած էին անյայտութեան գիրկը, այժմ սպառնում են նշանաւոր դեր կատարել հայոց եկեղեցական ընտրողական գործում:

Երէկվայ անյայտութիւնը այսօր աղմուկի պատճառ է դարձել:

Եւ այդ աղմուկը անկասկած չուտով չի դադրի, որովհետև երկու եկեղեցու հաւլաբարցի ծխականները վճռել են մինչև վերջին կէտը պաշտպանել իրանց ոտնակոխ եղած իրաւունքները:

Ծխականները բողոքագրեր են ուղարկել Էջմիածնի ս. սինօդին, պատրաստում են նոր բողոքագրեր, համոզված լինելով, որ բարձրագոյն առեանը՝ ս. սինօդը շատ շուտով լուծումն կը տայ իրանց արդար պահանջին:

Համոզված են, ասում ենք, որովհետև այն ինչ որ արել են երկու եկեղեցիների ծխականները, արել են ս. սինօդի կարգադրութեամբ, և նրան հնազանդ լինելու ցանկութեամբ:

Փաստը ակնյայտնի է: Փետրվարի 2-ի ընտրութիւններից յետոյ, երբ Մամբրէ եպիսկոպոսը անվաւեր համարեց այդ երկու եկեղեցիների ընտրութիւնները, ծխականները բողոք գրեցին ս. սինօդին: Սինօդը անմիջապէս հեռագրեց թեմական առաջնորդ Մամբրէ եպիսկոպոսին, ընտրութիւնների վերաբերեալ բոլոր թղթերը ուղարկել սինօդին:

Վերընտրութիւնը նշանակված էր փետրվարի 23-ին: Ծխականները հարց դրեցին. «մասնակցել վերընտրութեան, թէ ոչ:» Նրանք լաւ գիտէին, որ երբ մասնակցեն, կրկին կընտրեն իրանց ընտրած մարդկանց, որովհետև ժողովուրդը միաձայն և միակամ էր գործում: Բայց ծխականները հրաժարվեցան մասնակցել վերընտրութեան: Եւ ահա փետրվարի 23-ին Լուսաւորիչ եկեղեցու ծխականներից ոչ ոք, բացի մէկից, չը մտան եկեղեցի, իսկ Էջմիածնեցոց եկեղեցում, ուր բազում կանգնած էին հարիւրաւոր ծխականներ, բողոքելով վերընտրութեան դէմ, եկեղեցի մտան միայն 18 հոգի:

Իսկ մարտի 8-ին Լուսաւորիչ եկեղեցին բոլորովին զրկվեց թեմական պատգամաւորի ընտրութեան մասնակցելուց, Էջմիածնեցոց եկեղեցու առաջին ընտրված պատգամաւորների հետ միասին:

Ինչու համար. ինչ էր դրանց յանցանքը: Այն, որ նրանք հնազանդվեցան, ականջ դրեցին բարձրագոյն առեանի կարգադրութեան:

Բայց միթէ, հարցնում ենք, բարձրագոյն առեանի կարգադրութեան և հրամանին հնազանդվելը, կարգապահութիւն պահպանելը և դիսցիպլինային ենթարկվելը՝ յանցանք է, որի համար ծխականները պէտք է զրկվեն իրանց անմերձենալի, դարևոր իրաւունքներից և արտօնութիւններից:

Ոչ: Այդպիսի բան երևակայելն անգամ ծիծաղելի կը լինէր: Եւ Լուսաւորիչ և Էջմիածնեցոց եկեղեցիների ծխականները համոզված են, թէ ս. սինօդը իրանց իրաւունքը կը պաշտպանի, ոտնակոխ եղած արդարութիւնը կը վերականգնեցնի. իրաւունք ունեն այսպէս կարծելու, որովհետև այդ ծխականները արել են այն, ինչ որ հրամայել է ինքը սինօդը, ինչ որ կարգադրել է ինքը բարձրագոյն առեանը:

*

ՍՈՒՏ ՃԳՆԱՒՈՐՆԵՐ

Հնագէտ պ. Ալէքսանդր Երիցեան իր հաստատակեն և անուան անվայել խեղաթիւրումներով է գրավում «Արձագանքի» № 31-ի մէջ: Առիթը «Մշակի» մէջ տպված Թէհրանի թղթակցութիւնն է: Մենք շատ ուրախ ենք, որ Թէհրանի հայոց կոլօնիան, թէև հեռու հայրենիքից, հետաքրքրվում է ազգային ընթացիկ կեանքով, ինչպիսին է Թիւրքահայոց խնդիրը, Էջմիածնի խնդիրը, հայոց եկեղեցու խնդիրը և այլն և այլն: Մենք շատ լաւ գիտենք, թէ որքան ոգևորված և անկեղծ ցանկութիւններ են տիրում հեռու հայ կոլօնիաների ինտելիգէնտ շրջաններում, որոնք կաթոլիկոսական խնդիր դնելով, ցանկութիւն են յայտնում կաթողիկոսական գահի վրա տեսնել Խրիմեանին, որոնք Էջմիածնի խնդիր դնելով, ուզում են Էջմիածնի մայր աթոռը տեսնել իր կոչման բարձրութեան վրա, որոնք եկեղեցու վերանորոգութեան հարց դնելով, ուզում են տեսնել հայ հոգևորականութիւնը կրթված և եկեղեցին բարեկարգված, և այլն և այլն: Մենք միայն զարմանում ենք, թէ ինչու մեր հնագէտը, գիտաւոր ասողի նման հրապարակ գալով, և այն էլ գառան մորթով, իրան թոյլ է տալիս կարծելու, որ Էջմիածնի խնդիր կը նշանակի Էջմիածինը չը լինի, կամ եկեղեցու վերանորոգութեան խնդիր՝ կը նշանակի բողոքականութիւն: Որտեղից որտեղ: Մի փոքր խիղճ ունեցէք, պարոններ: Մինչև երբ պէտք է այնպիսի չինծու կարծիքներ յայտնէք, որոնց ինքներդ չէք հաւատում: Թողէք ձեր կրօկօդիլեան արտասուքները:

Եւ համոզված եղէք, որ հեռու Թէհրանի հայոց կոլօնիան, ամբողջովին առած, աւելի է սիրում իր եկեղեցին, իր ազգը, և հայրենիքի շահերը, քան «Արձագանքի» ամբողջ խմբագրութիւնը, հնագէտ Երիցեանի հետ միասին, որի գրածը մեզ յիշեցնում է այն երեխային, որը մօրը խաբելու

համար, աչքերին Թուք է քսում, քանի որ խոկական արտասուք չը կայ….

«Արձագանքը» վաղուց է ինչ այդ տեսակ «սուտ-ճգնաւորութեամբ» է զբաղվում. «Արձագանքի» «կաշխն դարախոսումը կը ճանաչենք»:

Բայց թէ ինչն է ստիպել մեր ուժասպառ հնագէտին այս տեսակ դերով հանդէս գալ,—այդ մի փոքրիկ հարցական նշանի է կարօտ:

***

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄՏԱՒՈՐ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Լրագրութիւնը միշտ այն միտքն է յայտնում, որ քաղաքներում խմբված ուսումնաւորտ մարդիկ կամ այլ և այլ մասնագիտական կրթութիւն ստացածները, լինեն նրանք բժիշկ, գիւղատնտես և այլն, պէտք է մտնեն գաւառը կամ գիւղը, ժողովրդի ստոր դասակարգերի մէջ, որտեղ և պարտաւոր են գործ դնել իրանց մասնագիտութիւնը:

Բացի այդ, մեր լրագրութիւնը, ռամիկ ամբոխին իւր դարաւոր անշարժութիւնից զարթեցնող այդ միակ օրգանը, պահանջում է, (և ունի իրաւունք պահանջելու), որ հայ ինտելիգենցիան, մտնելով գիւղը կամ գաւառը, պարտաւոր է անմիջապէս ուսումնասիրել գեղջկական կեանքը և, որոշելով լաւը վատից, բարեհաճէ գոնէ գրել իրան, լրագրութեանը՝ գաւառական կամ գիւղական կեանքից իրական երևոյթներ, իրանց իսկական գոյնկրով ներկայացնելով գիւղը կամ գաւառը ճիշդ այնպէս, ինչպէս նա կայ… Բայց ցաւելով պէտք է խոստովանենք, որ գաւառում կամ աւելի լաւ է ասել գիւղում ինտելիգենցիա չը կայ…

Գիւղական ամբոխը խարխափում է ազիտութեան մէջ, նա ոչ մի կերպ ընդունակութիւն չէ ցոյց տալիս ինքնուրոյնաբար յառաջադիմելու, ընտելանալու ժամանակակից կեանքի աւելի ձեռնտու և աւելի կանոնաւոր պայմաններին: Գիւղական կեանքի հանգամանքները, վարքը, բարքը դեռ չարունակվում են մնալ նահապետական դրութեան մէջ և գիւղական հասարակութեան գործերը նոյն կերպով կառավարվում և նոյն դրութեան մէջ են գտնվում, ինչպէս էին սրանից մի քանի դար առաջ… Եւ գիւղական ամբոխը դեռ ևս ապրելով իւր սովորութիւններով՝ հետևապէս չէ կարողանում դուրս գալ իւր վաղեմի նախապաշարմունքների և մոլեռանդապաշտութիւնների շրջանից. Իսկ այդ դէպքում, շատ բնական է, որ այդ խոչնդոտ հանգամանքներից պէտք է ազատէ ամբոխին ուսումնական դասակարգը, ինտելիգենցիան, որի պարտականութիւնն է ուղղել այդ բար դրութեան մէջ դնել անօգնական գիւղացու կացութեան սխալ ընթացքը: Սակայն այդ բարեմիտ և նպաստաւոր խորամները մնում են անկատար, առանց հետևանքի…

Գիւղական մասսան, որովհետև ստոր դրութեան մէջ է, փափագում է կրթվել, ցանկանում է զարգանալ, ուսում, կրթութիւն տալ: Բայց գիւղական այդ խեղճ ժողովրդին տեղեկութիւն չը կայ առաջնորդող, չը կայ մի ուղիղ ճանապարհ ցոյց տուող և նրա մտաւոր զարգացման գործին աւելի հիմնական կերպով ձեռնտու լինող… Իսկ այդ գործը, այդ պատշաճաւոր պաշտօնը, անկասկած, պատկանում է գաւառական ինտելիգենցիային, որը իւր բացակայութեամբ փայլում է գիւղական անկիւններում և որը արհամարհելով գիւղական կեանքը՝ փառաւորապէս ապրում է այս և այն բազմամարդ քաղաքներում, նայելով, գանց առնելով այն պատկառելի մարդկային ընդհանրական բնաւորութեան պայմանները, որոնց մասին մամուլը միշտ կրկնում է իւր էջերում:

Այո, մամուլը միշտ առաջարկում է, հրաւիրում, կարդում ինտելիգենցիային, որ նա թողնէ քաղաքը և մտնէ գիւղը՝ առաջնորդելու ամբոխի լուսաւորութեան ասպարէզը: Բայց մինչև այժմ էլ կրկին ցաւել, որ այդ առաջարկութիւնը մնում է պարզ ասել՝ մամուլի ձայնը երբէք չէ հասնում իւր նպատակին:

Ս.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Մարտի 1-ին

Երէկ մեր բեմի վրայ Թիֆլիսից եկած հայոց խումբը տուեց իւր առաջին ներկայացումը: Խաղում էին յայտնի «Քոյր Թերեզա» պիէսան, որը այստեղ հայերէն երբէք չէր խաղացված:

Թատրոնը ամբողջովին լի էր և բեմասէրների ցանկութիւնը—տեսնել առաջին ներկայացումը աջող, որպէս զի հասարակութիւնը չը սառչի—կատարվեց: Ոգևորված հասարակութիւնը թափվեց կասսան՝ հետևեալ ներկայացումների տոմսակները գնելու:

Տիկին Սիրանոյշ, որը կատարում էր գլխաւոր, քոյր Թերեզայի դերը, ցոյց տուեց, որ նա փորձված դերասանուհի է. իւր աղջկայ հետ տեսարանները նա տարաւ շատ սրտաշարժ կերպով, և քիչ չէր լացողների թիւը:

Տիկին Մելիքեան, որն ունի դրամատիկական անոյշ ձայն, իւր դերը (Գուլիելմին) աջողութեամբ տարաւ: Ցանկալի էր, որ տ. Մելիքեան ուսումնասիրէր իւր արուեստը, և մարգարէութիւն չէր լինի մեր ասածը, որ նա կարող էր ժամանակով հայոց բեմի վրայ պատշաճաւոր տեղ բռնել:

Օր. Վարդուհու լաւ խաղին վնասում էր նրա ձայնը, որը հնչում էր շատ անախորժ: Քոյր Ջուլիէտայի վատ և նախանձոտ բնութիւնը կարելի էր և քիչ զսպված ձայնով կատարել:

Տ. փառանձեմը շատ սրտաշարժ է բեմի վրայ և միւս բոլոր ծանրաշարժ կոյսերի մէջ նա երեւում էր շատ անհամակրելի: Տիկին Զաբէլ իւր դերում էր. կանանց մէջ Սիրանոյշից յետոյ լաւ լեզու խմացողը նա է:

Պիէսան Թարգմանել է չնորհալի դերասան պ. Ալալեան. նրա լեզուն վատ չէ, բայց զարմանալի էր, որ այդ երեկոյ ամեն մէկը իւր սեփական լեզուով էր խօսում. մէկն ասում էր՝ «ինձնից չնորհակալութիւն յայտնիր», միւսը—«փան չասայի» և այլն. ցանկալի էր, որ մեր դերասանները, որոնց վաղուց շատ անգամ նկատված է, լեզուի վրայ ուշադրութիւն դարձնէին:

Դերասաններից աչքի էին ընկնում իրանց լաւ խաղով պ.պ. Պետրոսեան—Գուստավ Լմպօնիի դերում, Աբէլեան՝ Թէօդօրայի դերում. այդ դերասանին շատ անգամ Բագուի բեմի վրայ տեսնողները նկատեցին, որ նա առաջադիմել է. մենք նոյնը կասենք և Աբրահամեանի վերաբերմամբ:

Մնացեալ դերակատարները՝ Արմենեան և այլք իրանց դերերումն էին: Լաւ ճանաչելով Բագուի հայ հասարակութիւնը, դերասանների ընկերութեանը կասեմ այն, որ թող նրանք ոչինչ չը խնայեն ներկայացումները չքեղ դնելու համար, թող նրանք լաւ սովորեն դերերը և նրանք լաւ կը գնահատվեն մեր հասարակութեան կողմից:

Մի բան միայն մեզ վախեցնում է. ցանկալի էր, որ արդէն յայտարարված բէպերտուարին աւելացվէին և վօդվիլներ. մեր հասարակութիւնը շատ էլ սիրով չէ վերաբերվում դէպի ծանր ողբերգութիւնները. հարկաւոր է այդ աչքի առաջ ունենալ:

Կիրակի օր խաղացվելու է «Կամելեաղարդ տիկին», որը «Մշակի» ասելով, Թիֆլիսում անաջողութիւն է ունեցել, բայց վրայով երեք ամիս անցած լինելով, մենք մեծ յոյս ունենք, որ ներկայացումը կաջողվի:

Ա. Աբ.

ՆԱՄԱԿ ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ

Մարտի 8-ին

Այսօր, մարտի 8-ին, տեղիս հայոց եկեղեցում կայացաւ երկրորդ ժողով, Մօսկվայից մի պատգամաւոր ընտրելու համար Նոր-Նախիջևան գնալու և Թեմական պատգամաւորի ընտրութեանը մասնակցելու: Առաջին—փետրվարի 23-ի ժողովը, ինչպէս իր ժամանակին գրեցինք, նախագահող տէր-հայրը բարեհաճել էր համարել անվաւեր. Թեմական առաջնորդը յենվելով տէր հօր հեռագրի վրայ, համաձայնվել էր նրա հետ և հրամայել էր նոր ընտրութիւններ նշանակել: Ընտրվածները՝ պ.պ. Ս. Շահազիզ և Ներսէս Ներսիսեան, զանազան պատճառներից ստիպված, հրաժարվեցան ընտրութիւնն ընդունելուց. այդպիսով այն անձինք, որոնք կամենում էին բողոքել նախագահի coup d'etat-ի դէմ, լռեցին, չը կամենալով գործը ձգձգել: Ժողովը բացվելուց յետոյ, խօսք ընկաւ, թէ ով իրաւունք ունի ծխական համարվելու և ձայն տալու: Հարցը մնաց առանց գրական պատասխան ստանալու և նախագահը ինքնակամ կերպով ում ուզում մտցնում էր ցուցակի մէջ, իսկ ում չէր ուզում, չէր մտցնում…. Թերթիկներով առաջարկվեցան զանազան անձինք քուէարկվելու համար, որոնցից շատերը հրաժարվեցան և մնացին միայն 5 հոգի, այն է պ.պ. Ս. Մամիկոնեան, Ն. Տէր-Յակոբեան, Ս. Սարգսեան, Գր. Խալաթեան և Խ. Յովհաննիսեան: Քուէարկութիւնից առաջ ժողովը կամեցաւ լսել քուէարկողներից, թէ նրանք ում ձայն կը տան. պ. Մամիկոնեան ասեց, որ ինքն ձայն կը տայ Խրիմեանին, միայն իրան ազատ իրաւունք է պահում, յետոյ, եթէ հանգամանքները փոխվեն, իւր խոստմունքը չը կատարել. պ. Սարգսեան—Խրիմեանին, Արիստակէսին, Խմիրլեանին և Ալէաթճեանին, պ. Խալաթեան—Խրիմեանին, իսկ միւսները—ով լինում է լինի, միայն ոչ ռուսահայ եպիսկոպոսներից. պ. Տէր-Յակոբեան—«իր ընտրելի անունը կը պահէ իւր սրտում իբրև սրբութիւն սրբոց, մինչև վերջին րոպէն». պ. Խ. Յովհաննիսեան—Խրիմեանին և ուրիշ ոչ ոքին: Այնուհետև սկսվեց գաղտնի քուէարկութիւն. պատգամաւոր ընտրվեց, ինչպէս հեռագրվել է, երդուեալ հաւատարմատար Ստեփան Մամիկոնեան, իսկ նրա փոխանորդ՝ պ. Սարգիս Սարգսեան:

Թեմական պատգամաւորի ընտրութիւնը Նոր-Նախիջևանում կը լինի, ինչպէս վերևում յիշեցի, ապրիլի 12-ին և այստեղի հասարակութիւնը հաւատացած է, որ իւր ընտրած վեճակաւոր պատգամաւորը կընտրվի և Թեմական պատգամաւոր. ինչի վրայ է հիմնված այդ կարծիքը, չը գիտենք, միայն դա շատ կասկածելի է. որքան մենք լսել ենք, Նոր-Նախիջևանցիների տրամադրութիւնը ուրիշ է:

N—o

ՆԱՄԱԿ ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿԻՑ

Մարտի 1-ին

Անցեալ ամսին Պեատիգօրսկի փոքրաթիւ հայ հասարակութիւնը հաւաքվել էր իւր նորաշէն ուսումնարանի դահլիճում մի պատգամաւոր ընտրելու իւր միջից Աստրախանում կայանալի Թեմական պատգամաւորի ընտրութեանը մասնակցելու համար: Դեռ ժողովը չը բացված, հանդիսականների խնդիրքով, ուսուցիչներից մինը կարդաց «Մշակի» 17-րդ համարում տպագրված՝ պ. Մալումեանի յօդուածը Խրիմեան հայրիկի մասին, որը մեծ ոգևորութիւն առաջ բերեց: Իսկ երբ սկսեցին պտտեցնել հանդիսականների մէջ Հայրիկի մեծադիր պատկերը, այն ժամանակ այս հեռու անկիւնում գտնվող մի բուռը հայ մարդիկ, ոգևորութեան սահմանից անցած, միաբերան կրկնում էին այն, ինչ որ այժմ լսվում է համարեա ամեն մի հայաբնակ անկիւնից՝ տեսնել մեր այդ պաշտելի հովուին բազմած հայրապետական գահի վրայ: Թէև առանձին անհատների ցանկութիւնը անմիջապէս չէ ազդում մի որ և իցէ բարդ հասարակական գործի այս կամ այն կերպ վճռվելու վրայ, բայց այնու ամենայնիւ չը պէտք է մոռանալ այն ճշմարտութիւնը, որ «մեծ գետերը կազմվում են աննշան վտակներից:» Եթէ ներկայ րոպէիս ամեն տեղ ցրված հայ մարդիկ ոգևորված են մէկ վեհ մտքով,—տեսնել Խրիմեան հայրիկին հայրապետ ազգի համար,—այդ միտքը գնալով կը զօրեղանայ, կընդարձակի իւր հոսանքը, որի առաջ կընկնեն տատանվողներն անգամ, և նա վերջ ի վերջոյ իւր յաղթանակը կը տանի: Խրիմեան հայրիկը մի ուժասպառ ծերունի չէ. զօրեղ հոգին զօրեղ մարմնի մէջ իւր երիտասարդական Թարմութիւնը չէ կորցնում, մինչ մարմինը դեռ չնչում է: Ձեզ օրինակ, 83 տարեկան «մեծ ծերունին», Գլադստօն, որը ներկայումս մի վիթխարի ոյժ է անգլիական ազատամիտ կուսակցութեան համար և որի երևալը պարլամենտում սարսափ է ազդում նրա հակառակորդների վրայ:

Մայիսի 3-ը մօտենում է: Մենք կարծում ենք որ ընդհանուրի ցանկութիւնները արդէն պարզվել և որոշվել են: Այժմ մնում է, որ իւրաքանչիւր պատգամաւոր, թէ ծխական և թէ Թեմական, իւր ամբողջ ուժերը լարէ աջողացնելու այն մարդկանց ընտրութիւնը, որոնք ներկայ րոպէիս ամենաարժանաւորներն են ճանաչված հայրապետական գահի վրայ բազմելու համար:

Պեատիգօրսկում կայացած ընտրութիւնները, յայտնի տեսակէտից նայած, շատ աջող կարելի է համարել. ձայների մեծամասնութեամբ պատգամաւոր ընտրվեց պ. Բաղդասար Խօջայեանց, որը անկասկած ձայն կը տայ այնպիսի Թեմական պատգամաւորին, որի ընտրութիւնը վերև բերած տեսակէտից ցանկալի է:

Ս. Տ.—Ա.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 12 մարտի

Երբ առաջացաւ կաթողիկոսական հարց և ժողովուրդը մտածում, խորհում էր թէ արդեօք ով է արժանի կաթողիկոսական գահին, ժողովրդի մեծամասնութեան փափագն եղաւ տեսնել կաթողիկոսական գահի վրայ Խրիմեան հայրիկին կամ Արիստակէս Սեդրակեանին: Իմ հայրենակիցների յոյսը և փափագն էլ այդ էր: Գիւղական պատգամաւորները փետրվարի 23-ին ժողովվեցան Ղազախի բ. մասի Բարանա գիւղը, որ ընտրեն երկու պատգամաւորներ, որոնք պէտք է գային Թիֆլիս, մասնակցելու Թեմական մի պատգամաւորի ընտրութեան: Այդ գիւղական ներկայացուցիչները ընտրեցին պ.պ. Խմժենէր Երալեանցին և Յովհաննէս Աստուածատրեանցին, բարոյական պարտք դնելով նրանց վրայ, որ նրանք ձայն տան որպէս Թեմական պատգամաւոր Գրիգոր Արծրունուն, որովհետև նրա և նրա կուսակցութեան Թեկնածուներն են՝ պաշտելի Խրիմեան հայրիկ և սրբազան Սեդրակեան:

Ես իմ հայրենակիցների տուած պատուէրը կատարեցի, չը միանալով այն կուսակցութեան հետ, որը ուզում է գործել հակառակ Խրիմեանի և Սեդրակեանի, բայց միւս պատուելի պատգամաւորը—Խմժենէր պ. Երալեանց, որի վրայ իմ հայրենակիցները յոյս էին դրել թէ նա կը կատարէ իրանց փափագը, կարելի համարեց անցնել այն կուսակցութեան կողմը, որը հակառակ Խրիմեանի և Սեդրակեանի է գործում: Պարտք համարեցի հրապարակով յայտնել այս բանը ի գիտութիւն իմ հայրենակիցների:

Պատգամաւոր Ղազախի բ. մասի՝ Յովհաննէս Աստուածատրեանց.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունվարի 6-ի աղէտից վնասվածների օգտին հետևեալ անձինք ուղարկել են մեզ հետևեալ գումարները. Նոր-Նախիջևանից՝ Խրիստ. Ջալխուշեան 4 ր., Թիֆլիսից՝ տիկին Հերիքնազ Մատինեանցի միջնորդութեամբ՝ մի տիկին 10 ր., Գ. Սողոմոնեան 3 ր., ումն 5 ր., Ղոլտուղչեան 5 ր., Մ. 3 ր., Շահնազարեանց 1 ր., Ա. Տէր-Գրիգորեանց 3 ր., Софія Дерзибашова 2 ր., Օհանջանեան 2 ր., Աննա Տէր-Նիկողոսեանց 2 ր., ումն 1 ր. ումն 40 կոպէկ: Ընդամենը 41 ր. 40 կոպ. իսկ նախկին 1076 ր. 48 կ. գումարի հետ, ունենք 1117 րուբլի 88 կոպէկ:

—

Յօգուտ Թիֆլիսի մի աղքատ ընտանիքի հետևեալ անձինք ուղարկել են մեզ հետևեալ փողերը. բժշկապետ Յ. Գասպարեանց 10 ր., Յովհաննէս Սպենդիարեանց 3 ր., Մաուքէ կոստանեանց 1 ր., Մնացական Սկանդարեանց 2 ր., Վասիլ Կորգանով 50 կոպէկ, Գ. Մանուէլեանց, Մ. Տէր-Յարութիւնեանց, Ս. Դիզարեան, Պետրոս, մի ումն, անյայտ, ումն, Մ. Շահիմեանց, Ս. Շահիմեանց, Ս. Ալիխանեանց, Գ. Մարտինով, Գ. Բէջանեանց, Բ. Ուլիբէգեանց, Յ. Կիրակոսեանց, հայ, Խ. Տէր-Յարութիւնեանց, Գ. Յովհաննիսեանց, բոլորը միասին 11 ր. 80 կոպ: Ընդամենը 28 րուբլի 30 կոպէկ, իսկ նախկին 13 ր. գումարի հետ՝ 41 րուբլի 30 կոպէկ:

—

Մեզ խնդրում են տպագրել հետևեալը. «Արձագանքի» №-30 մէջ տպված է ումն պ. Սպարապետեանի նամակը, որի մէջ պարոնն ասում է, որ երկրորդ ընտրութեան ժամանակ Բօզվում, ինքն չէ ցանկացել ընտրվել, բայց ժողովուրդն է ցանկացել նրան ընտրել 15 ձայնով ընդդէմ 4-ի, և իբրև ապացոյց բերում է այն, որ երրորդ ընտրութեան ժամանակ, չը նայելով որ ինքն էլ այնտեղ չէ եղել, նոյն 15 մարդիկ իրան են ցանկացել հաւատալ իրանց ձայնը Թեմական պատգամաւորի ընտրութեան համար: Մենք պ. Սպարապետեանին առաջարկում ենք ասել մեզ այն, թէ ընտրողական թերթը, որի մէջ երրորդ անգամ, վերընտրութեան ժամանակ՝ գրված է նրա անունը, որպէս ընտրված դարձեալ 15 ձայնով ընդդէմ 4-ի, Բօզվում ընտրութեանը նախագահող քահանան է իւր ձեռքով գրել, թէ մի ուրիշը և թէ ինչու համար այս անգամ էլ 15 ձայնով է ընտրվել ընդդէմ 4-ի. չէ՞ որ այս անգամ հրամայած է եղել մասնակցելու երբեմն երկու, բայց այժմ միացած, գործակալութեան բոլոր գիւղերին և մինչև անգամ Թիֆլիսի գործակալութեան պատկանեալ մի քանի գիւղերին էլ:»

—

Մեզ հետևեալ ծիծաղաշարժ դէպքն են հաղորդում. «Թիֆլիսի գործակալութիւններից մի գործակալ քահանայ նամակ է գրել Թեմիս սրբազան առաջնորդին. միայն ՟սխալմամբ հասցէն գրել է

կոնսիստօրիայի անուամբ։ Նամակի մէջ ցաւ է յայտնած, որ մ շ ա կ ա կ ա ն ն ե ր են ընտրված գործակալութեան կողմից պատգամաւորներ, հակառակ իր աշխատութեան և բարի ցանկութեան։»

—

Մեր թղթակիցը ՇՈՒՇՈՒՑ գրում է հետևեալը. «Ամսիս 8-ին կայացաւ հայոց Բարեգործական ընկերութեան Շուշու ճիւղի ընդհանուր ժողովը, վարչութեան անդամներ ընտրելու և անցեալ տարւայ հաշիւը քննելու համար։ Ժողովը բաղկացած էր 24 անձինքներից։ Սկզբում մի պարոն հարց բարձրացրեց այն մասին թէ այս ժողովը չէ կարող կայանալ, որովհետև տեղական ճիւղը անցեալ տարի ունեցել է 80 անդամ, իսկ այս տարի անդամ են գրվել 42 հոգի. այս պատճառով նա առաջարկում էր յետաձգել ընդհանուր ժողովը մինչև որ վարչութիւնը կը դիմէ մարդկանց և անցեալ տարւայ չափ անդամներ կունենայ։ Այդ առաջարկութիւնը հէնց սկզբից մերժեց ժողովը, որովհետև ինչպէս կարելի էր անյայտ ժամանակով ժողով չը կայացնել և սպասել թէ երբ կարելի կը լինի անդամների թիւը չատացնել։ Բայց առաջարկութիւն անողը մի շարք սոփեստութիւններով շատ աշխատեց ոյժ տալ իր այդ անկարելի լօգիկային և մի քանի անգամ խօսք առնելով, սկսեց արծարծել նոյն միտքը։ Շատ պարզ էր որ նա չէր ցանկանում, որ այդ օրը ընտրութիւն կատարվի և շատ հասկանալի էր որ նրա այդպէս անելու բուն պատճառն այն էր, որ տեսնում էր թէ պիտի ընտրվեն այնպիսի մարդիկ, որոնց նա չէր ուզի իր «ուղղափառ» համոզմունքների տեսակէտից։ Եւ երբ ժողովը մերժեց նրա լօգիկան, այն ժամանակ այդ պարոնը կարելի եղածին չափ վեհութիւն տալով իր դիրքին, հրաժարվեց ժողովի դրագմունքին մասնակցելուց։ Ժողովը սակայն որ և է ծանրութիւն չը զգաց այդ արարքից և շարունակեց հանգիստ կերպով և խիստ կարգապահութեամբ կատարել ընտրութիւնները։»

—

«Մշակի» անցեալ համարում տպված բժշկապետ Մ. Ռօտինեանցի նամակի ծանօթութեան մէջ յիշված էին այն պատգամաւորութեան անդամների անունները, որոնք ուղարկվել էին հանգուցեալ կաթողիկոսի մօտ, հասարակութեան կողմից խնդրելու, որ Արիստակէս եպիսկոպոսը յետ չը կանչվի Թիֆլիսի թեմից։ Սակայն յիշելով իշխան Ն. Ամատունու, պ.պ. Մ. Թամամշեանի, Ի. Բուղդանեանի և Ա. Եզեկեանի անունները, սխալմամբ չը յիշեցինք և պատգամաւորութեան հինգերորդ անդամին, այն է Նիկողայոս Փրիդոնեանցին։

—

ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց Հրատարակչական ընկերութեան վարչութիւնը խնդրում է մեզ տպագրել հետևեալը. «Վարչութիւնս պարտք է համարում շնորհակալութիւն յայտնել խմբագրութեանդ՝ ընկերութեանս վերաբերեալ յայտարարութիւնները ձեր թերթի մէջ ձրիաբար տպագրելու համար։»

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ ուղարկած մասնաւոր նամակով մեզ խնդրում են տպագրել հետևեալը. «Մուսուլցի Տիգրան Հաննայեան 5 տարի է արդէն որ եկել է Ռուսաստան, ապրել է 3 տարի Պետերբուրգում Ղանթարչեան քահանայի տանը, իսկ 7 ամիս առաջ եղել է Նիժնի-Նօվգօրօդ և Ցարիցին քաղաքներում։ Այդ մարդու որտեղ լինելու մասին նրա բարեկամները աղաչում են իմացող անձանց մի բաց նամակով յայտնել Բաթում հետևեալ հասցէով. Батумъ, заводъ минеральныхъ водъ, Г. Григорянца, Оганесу Дегирманджяну.»

—

Շտապում ենք յայտնել, որ ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց Հրատարակչական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը լինելու է Քաղաքային թատրօնում ոչ թէ հինգշաբթի օր, մարտի 19-ին, այլ ուրբաթ օր, մարտի 20-ին, երեկոյեան 7 ժամին։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ հեռագրում են, որ այդտեղ մարտի 15-ին թեմական պատգամաւոր ընտրվել է Աթաբէգեան 36 ձայնով, և կանդիդատ Մէլիք-Ղարագեօզեան 22 ձայնով։ Ընտրողների թիւը 41 էր։ Ընտրութիւնները կանոնաւոր էին։

—

Տեղական ռուսաց մամուլը ընդհանրապէս այն կարծիքն է յայտնում, որ մարտի 8-ի հայ եկեղեցական պատգամաւորների ժողովը ապօրինի էր և անվաւեր։ Բացի սրանից նահանգական վարչութեան ներկայացուցիչը չէր կարող յայտնել թէ ժողովը ապօրինի է կամ օրինաւոր, քանի որ օրէնքով նա միայն վկայ է լինում թեմական պատգամաւորի ընտրութեան ժողովին և նշանակվում է իշխանութիւնից ընտրողական գործողութեան ժամանակ կարգ ու կանօնի վրա հսկելու համար, առանց ձայնի իրաւունքի։

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք Սարգիս քահանայ Բէգ-Նազարեանցի «Համառօտ քրիստոնէական վարդապետութիւն» վերնագրով դասագիրքը։ Տըպված է Թիֆլիսում «Արօրի» տպարանում, ներկայ 1892 թւին։

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ մեզ հեռագրում են որ այդտեղ եկեղեցական պատգամաւոր ընտրված է Եազուբեան։ Ներկայ էին 67 ընտրողներ. Եազուբեան ընտրված է 50 ձայնով։

—

«Кавказъ» լրագրին հաղորդում են, որ Թիֆլիսի հայոց թեմի առաջնորդ, Մամբրէ եպիսկոպոսը կանչված է սինօդի հրամանով Էջմիածին և թողնում է Թիֆլիս այս մարտի 25-ին։

—

Կ. Պօլսից մեզ գրում են հետևեալը. «Արևելք» լրագրի այն բոլոր յօդուածները, որոնք ուղղակի կամ անուղղակի վերաբերում են կաթողիկոսական հարցին կամ կաթողիկոսական թեկնածուներին, խմբագրվում են հայոց պատրիարքարանում։ Լրագրի խմբագրութիւնը չէ կարող ոչ մի յօդուած տպագրել այդ հարցի մասին, առանց պատրիարքարանի գիտութեան։»

—

Մարտի 15-ին, Ազնուականների բանկի թատրօնում վրաց խումբը խաղաց «Համլէտ»։ Համլէտի դերում դուրս եկաւ վրաց շնորհալի դերասան Ալեքսէեվ-Մեսխիեվ, որը գրաւել էր դէպի թատրօն ահագին բազմութիւն։

—

Հայոց եկեղեցական ընտրութիւնները Թիֆլիսում ահագին հետաքրքրութիւն են շարժել և վրաց շրջաններում։ Վրաց լրագրութիւնը, ինչպէս լսում ենք, ցանկութիւն ունի պարզել մեր եկեղեցական ընտրութիւնների գործը վրաց հասարակութեան համար։

—

Ուրախութեամբ հաղորդում ենք հայ հասարակութեանը, որ Եւրօպայում հրատարակվող հայոց լրագիրները, ի բաց առնելով մի երկու ողորմելի թերթիկներ, եռանդուն կերպով պաշտպանում են Խրիմեան հայրիկի թեկնածութիւնը, և ջերմ ցանկութիւն ունեն նրան տեսնել կաթողիկոսական գահի վրա։ Այդ ցանկութիւնը, ինչպէս մեզ հաստատ յայտնի է, նրանց անկեղծ ցանկութիւնն է, և ոչ թէ մի դ ի մ ա կ, ինչպէս անում են կոլկասեան մի երկու դիմակաւորված թերթեր։

—

Թիֆլիսի մի աղքատ ընտանիքի օգտին դարձեալ ստացել ենք Եագօր Ջօհրաբեանից 4 ր., Մինաս Սուլխանեանից 3 ր., ընդամենը 7 րուբլի, իսկ նախկին 41 ր. 30 կոպ. գումարի հետ անում է 48 րուբլի 30 կոպէկ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՎԱՆԻՑ

—

Վանից գրում են հետևեալը արտասահմանի մի լրագրին.

«Հողային կարևոր դատ մը կը սպառնայ այժմ Վանի մերձակայ Շահպաղի հայաբնակ գիւղի բնակչաց նիւթական կարողութեանն. Վանայ բերդի հիւսիսային կողմ տարածուած դաշտերու վրա Շէյխի մը կողմանէ ստնձգութիւն մը կըլլար 8—10 տարի առաջներ, կրօնամոլ Հասան և Համիտ կուսակալներու օրով, ովք կը դրդեն այդպիսի անիրաւ պահանջում մը։ Այժմ կրկին արծարծուած լինելով այս խնդիրը, կը վախցուի որ ամբողջ գիւղ մը պիտի զրկուի իր գրեթէ միակ հարստութիւն կազմող արտերէն, և աղքատութեան ամենածանր վտանգին ենթարկուի։ Թէև նոյն գիւղի կնիկ և տղայոց լաց ու կոծի և դիմումներու վրա խալիլ փաշա կուսակալնիս խոստացաւ բան մ'ընել, բայց տարակուսելի է դա, զի արդէն մօտ է իր մեկնումը քաղաքէս։

«Անցեալ տարի Մոկաց աշխարհի համբաւաւոր Մէլքէին Քիւրդերէ սպանուիլը յայտնի է, երբ չը կրնալով դիմանալ բարբարոսութեանց ու վըստահիլ գիւղի ապահովութեան, իր զաւակին հետ Վան գալու համար Ոստանայ լեռներէն կանցնէր։ Ու ի ցոյց, այն ատեն ձերբակալուեցան Մոկաց քիւրդ ցեղապետներէն Նուրի պէյ և իր քանի ընկերներ։ Սակայն այդ ոճրագործք արդէն այժմ ազատ են ձգուած, իբր թէ յանցանքնին չէ ապացուցուած, զի Մէլքէի սպանման միակ վկան եղած է իր որդին, որի վկայութիւնը անբաւական համարուած է Քիւրդ մը պատժելու։ Այս դրութիւնն չէ՞ արդէն որ կը քաջալերէ հարստահարիչ Քիւրդը»։

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Մի անձն, որը ազդեցիկ դրութիւն ունի Կ. Պօլսում և որը կարող է արժանապէս գնահատել Թիւրքիայում կատարվող անցքերը և պաշտօնական անձանց, հետևեալ հետաքրքիր տեղեկութիւններն է հաղորդել «Times» լրագրի թղթակցին՝ Թիւրքաց կառավարչական շրջաններում լինելի առաջիկայ փոփոխութիւնների մասին։

«Շատ հաւանական է, որ մօտիկ ապագայում տեղի կունենայ մինիստրական նոր փոփոխութիւն Կ. Պօլսում։ Մեծ-վէզիր Ջէվադ-փաշան յետ մղեց իրանից իր բոլոր բարեկամներին, չը հաշտեցնելով թշնամիներին։ Վարչական փորձառութիւն չունեցող մի գեներալին մեծ վէզիրի պաշտօն տալու փորձն անաջող դուրս եկաւ, որովհետև Ջէվադ-փաշան ոչ անհրաժեշտ փորձառութիւն ունէր, ոչ էլ բաւական կորուկ խելք իր ծանր պարտաւորութիւնները բաւարար կերպով կատարելու համար։ Մինչև անգամ թիւրք պաշտօնեաները, որոնք երբէք քաջութիւն չունեն և չեն ունեցել քննադաբար վերաբերվելու դէպի իրանց մեծաւորները, մեծ վէզիրին միամիտ և հասարակ գլխաւոր են անուանում։ Թէպէտ և անկասկած է մեծ վէզիրի մօտալուտ անկումն, սակայն նրա յաջորդի ընտրութեան մասին դեռ ևս ոչինչ յայտնի չէ։ Շատերի անունները են տալիս. խօսում են այժեան արդարադատութեան մինիստր Րիզա-փաշայի մասին, այժմեան արտաքին գործերի մինիստր Սաիդ-փաշայի և նախկին մեծ-վէզիր Քեամիլ-փաշայի մասին։ Սակայն ոչինչ զարմանալի չի լինի, եթէ սուլթանը կը փորձի կրկին նոր մարդ նշանակել այդ պատասխանատու պաշտօնում։ Զանազան պետութիւնների ներկայացուցիչները, որոնք շատ լաւ գիտեն տեղի ունենալի առաջիկայ փոփոխութեան մասին, աշխատում են ճնշում գործ դնել սուլթանի վրա և իրանց ցանկացած մեծ-վէզիր նշանակել տալ։ Դժուար թէ նոր նշանակված անգլիական դեսպանը որ և է ազդեցութիւն կարողանայ ունենալ այդ գործում։ Իսկապէս մրցումը լինելու է գերմանական դեսպանի և ֆրանս-ռուսական դեսպանների մէջ։ Սակայն Կ. Պօլսում ամենքն էլ հաւատացած են, որ սուլթանը մեծ-վէզիր կը նշանակի մի չէզոք մարդ. բայց ով որ էլ լինի մեծ վէզիր, սուլթանը առաջվայ պէս իր ձեռքում կը բռնի կառավարութեան ղեկը։»

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Սալմաստ, մարտի 1-ին

Սալմաստի Փայաջուկ պատմական գիւղը այս տարի բաւական չքեղ կերպով կատարեց Մեծ Վարդանի տօնախմբութիւնը, փետրվարի 13-ին, հինգշաբթի օր, նոյն գիւղի Ս. Գէորգ եկեղեցում։ Եկեղեցում դրված էր մի մեծ քառանկիւնի սեղան, որի վրա փռված էր, գեղեցիկ ճաշակով գործած, կերպասի մի շուրջառ, արծաթապատ աւետարան և խաչ, իսկ մէջտեղը՝ Վարդանի մեծադիր գլխարկը, թուրը և նիզակը, որոնք պատած էին բազմաթիւ աշտանակներով։ Փայաջուկ գիւղում այդ տօնախմբութիւնը առաջին անգամ լինելով, ժողովուրդը խիստ ոգևորութեամբ և ջերմեռանդութեամբ դիմում էր սեղանին և արտասուալից աչքերով համբոյրներ էր մատուցանում։ Հոգեհանգստի կարգը վերջացնելուց յետոյ՝ դպրոցի սաները սկսեցին երգել «Աւարայրի» երգը, և երբ երգն աւարտվեց, տեղական ուսուցիչը եռանդուն կերպով նկարագրեց հերոսի գործունէութիւնը։

Սալմաստի հարաւային կողմը գտնվում է Ուրմի մրգաշատ անուանի քաղաքը, իր 12,000 բնակիչներով, որոնց մեծամասնութիւնը բաղկացած է պարսիկներից. կան նաև հայեր, ասորիներ, բողոքականներ, պապադաւաններ և հրէաներ։ Դրանք բոլորն էլ ունեն իրանց առանձին աղօթատները, իսկ հայերը մինչև այժմ չունէին։ 1889 թւի սկիզբներում հայերն՝ էլ ձեռնարկեցին մի մեծ վիմաշէն եկեղեցու կառուցման, որն աւարտվեց 1891 թւի վերջերում, և այս տարի Վարդանանց տօնի օրը օծվեց Բագրատ վարդապետ Թաւաքալեանի ձեռքով։ Յիշեալ վարդապետի աղդու քարոզը մի և նոյն եկեղեցու կողքին մի դպրոց կառուցանելու մասին՝ ազդեց ժողովրդի սրտին, որն անմիջապէս հանգանակութիւն բացեց և ստորագրվեցան 290 թուման պարսից փող. այդ գումարի 200 թումանը երկու տիկիններ շնորհեցին՝ տ. Մանիայ Հաարաթեան 100 թ. և տ. Բերսաբէ Պետրօկինեանց 100 թուման, իսկ մնացած 90 թումանը գոյացաւ հայ վաճառականներից և ժողովրդից, որոնք խոստացան հինգ տարի շարունակ այդքան գումար նուիրել։

***

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՀՌՈՄ, 13 մարտի։ Հռոմի քրէական դատարանը վճիռ կայացրեց 1891 թւի մայիսի 1-ի տեղի ունեցած անարխիական անկարգութիւնների մասին։ Ցիպրիանի և Պալլա դատապարտված են բանտարկութեան 2 տարով և 8 ամսով և 1500 ֆրանկ տուգանքի. գերմանացի ուսանող Օրնէր՝ բանտարկութեան մի տարով և 500 ֆրանկ տուգանքի։ Միւս 49 մեղադրվածները՝ զանազան պատիժների։ Մնացած 10 մեղադրվողները արդարացված են։

ՊԱՐԻԶ, 13 մարտի։ Պօլիցիան երէկ կալանաւորեց էլի երկու անարխիստ՝ Լէբաստար և Սիմօն, որոնց մասին կասկածում են թէ յարաբերութիւն ունեն Բաշավօլի հետ. Սիմօնի մօտ գտնված թղթերում խորհուրդ է տրվում անարխիստներին ծառայութեան մտնել բուրժուաների մօտ՝ նրանց թունաւորելու նպատակով։

ԲԵՐԼԻՆ, 13 մարտի։ Կայսրը իրան շատ լաւ է զգում, և բոլորովին ճիշդ չէ, որ նա կրծքի հիւանդութիւն ունի։ Լուրերին նայելով կայսրը վաղը կը վերադառնայ Բերլին։ Բերլինի վերջին անկարգութիւններին մասնակցողներից երեքին դատարանը դատապարտեց բանտարկութեան կամ ուղղիչ տան մէջ կալանաւորութեան 4-ից մինչև 2 տարի ժամանակով։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 14 մարտի։ Յառն և մէկ ամերիկական պատերազմական նաւեր կուղարկվեն Բերինգեան ծովը՝ փոկերի որսը պահպանելու համար։ Այդ կարգադրութիւնը հետևանք է այն տարաձայնութեան, որ ծագել է Անգլիայի և Միացեալ-Նահանգների մէջ՝ փոկեր որսալու իրաւունքների վերաբերմամբ։

ՊԱՐԻԶ, 14 մարտի։ Երդվեալների դատարանը դատապարտեց «Intransigeant» լրագրի պատասխանատու խմբագրին, դիֆֆամացիայի համար՝ գլխաւոր դատախազ դը-Բօրէների վերաբերմամբ՝ 2 ամսվայ բանտարկութեան և 3,000 ֆրանկ տուգանքի, իսկ Ռօշֆօրին՝ մի տարվայ բանտարկութեան և 300 ֆրանկ տուգանքի։—«Soleil» լրագիրը հաստատում է, որ ֆրանսիական կառավարութիւնը, համաձայնութիւն կայացնելով մի քանի օտար պետութիւնների հետ, պատրաստվում է աքսորել Ֆրանսիայից օտարերկրացի անարխիստներին։ Ձերբակալված են էլի երկու անարխիստ Սեն-Դենիում։ Մինչև այժմ կալանաւորված անարխիստների թիւը հասնում է 22-ի։

ՊԱՐԻԶ, 15 մարտի։ Դինամիտային նոր պայթիւնը տեղի է ունեցել Կլիշի փողոցի վրա, այն տանը, ուր ապրում է գլխաւոր փաստաբանը, որը քննում էր անարխիստների գործը։ Տունը սաստիկ վնասված է. մի քանի մարդիկ վիրաւորված են. պայթիւն առաջ բերողը փախել է։ Անցնողներից մէկը տեսել է մի մարդու, որը պայթիւնի րօպէին դուրս է թռել տանից և փախել է հետևեալ խօսքերին ասելով. «հրշէջներին կանչելու պէտք չը կայ, սա մի պարզ հանաք է»։ Սկսված է քննութիւն։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մարտի։ Մարտի 11—13 առանձին մամնաժողովը ստացել է աւելի քան 36,000 ր., ի միջի որոց 25,000 րուբլի Հելսինգֆօրսի ֆինլանդական դաշնակցական բանկից։—«Русская Жизнь» լրագրի հատով ծախելը արգելված է։—Ժողովրդական առողջապահութեան ռուսաց ընկերութիւնը 1893 թւի գարնանը Պետերբուրգում բանալու է առաջին համառուսական առողջապահական ցուցահանդէս, Մեծ իշ-

խան Պաւէլ Ալէքսանդրովիչի հովանաւորութեան ներքոյ:

ՀՌՈՄ, 15 մարտի: Պապը այսօր առաւօտ ընդունեց հոգևոր գործերի համար եկած կղզիսկոյան, իր ամուսնու հետ:

ՎԻԷՆՆԱ, 15 մարտի: «Դունայի նաւագնացութեան» ընկերութիւնը յայտարարում է, որ ապրիլի 1-ից նա ամիսը երկու անգամ կանոնաւոր երթևեկութիւն կունենայ Գալացայի և Բաթումի մէջ:—Բօհեմիայի սէյմի մէջ տեղի ունեցաւ սաստիկ ցոյց այն պատճառով, որ արգելվեց տօնել դպրոցներում չեխական մեծ մանկավարժ Կամենսկու ծննդեան 300-ամեայ յօբելեանը. պատգամաւոր Հերոլդ, բուռն հանդիմանութիւններ սաստակով սէյմից, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր Գաուչին ամուսնաց անեքս, որը չօչափում է մեծ մանկավարժ կամենսկու յիշատակը, թէև նա արժանի չէ նոյն իսկ այդ սլավօնական մեծ մանկավարժի սանդալների կապերը յետ անել:

ԲԵՐԼԻՆ, 15 մարտի: Կայսրը երէկ վերադարձաւ Բերլին, ներկայ էր աւստրիական դեսպանի ճաշին և առողջ տեսք ունէր:

ՊԱՐԻԶ, 15 մարտի: Պօլիցիան երէկ խուզարկեց «Revue Europeenne» լրագրի հրատարակիչ Շատլենի բնակարանը, որի մասին կասկածում են թէ նա փողեր է տալիս դինամիտ գործածողներին:

ԲԱՐՑԵԼՕՆԱ, 15 մարտի: Փողոցում պայթեց դինամիտի փամփուշտ, որից մի անցորդ ծանր վիրաւորվեց:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ.
Մարտի 13-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ.	99 ր.	20 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ —	48 ր,	80 »
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ —	39 »	40 »
Ոսկի — — արժէ	7 »	94 »
Մաքսային կուպօններ —	159 »	— »
Արծաթ — — —	1 »	15 »
Բօրսային դիսկօնտներ —	4¼ »	5½ »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի	102 »	87 »
— — — — 2-րդ —	102 »	75 »
— — — — 3-րդ —	— »	— »
— — — — 4-րդ —	— »	— »
— — — — 5-րդ —	— »	— »
— — — — 6-րդ —	102 »	87 »
6% ոսկեայ ռէնտա	157 »	50 »
4% ոսկեայ փոխառութիւն	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— »	— »
— — — 2-րդ —	102 »	— »
— — — 3-րդ —	102 »	— »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	238 »	— »
— — երկրորդ —	221 »	50 »
Պետական երկաթուղային ռէնտա	104 »	25 »
5½ ռէնտա	— »	— »
4% ներքին փոխառութեան	95 »	— »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	75 »
Ազն. կալ. բանկի խաղարկութեան		
Գրաւ. թղթ. — —	198 »	— »
5½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի	104 »	50 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած.		
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ.	149 »	— »
— — — թղթադ.	101 »	75 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.		
ընկերութեան օբլիգացիաները	102 »	25 »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ	102 »	— »
Օդէսայի — —	101 »	75 »
Թիֆլիսի — —	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի	— »	— »
— — Քութայիսի —	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը թոյլ է:

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մարտի 20-ին, ուրբաթ, երեկոյեան 7 ժամին, արքունական թատրոնի դահլիճում տեղի կունենայ Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը: Նախ քան այդ ժողովը, վարչութեան վերջին նիստը նշանակված է ամսիս 18-ին, երեկոյեան 5 ժամին և մինչև այդ նիստը կարելի է անդամ գրվել ընկերութեան: Նոր անդամները, որոնք կը ցանկանան մասնակցել ընդհանուր ժողովին իրանց անդամավճարները պէտք է հասցնեն վարչութեան մինչև չորեքշաբթի երեկոյեան 8 ժամը:

Ժողովի պարապմունքները լինելու են. 1) Անցեալ ընդհանուր ժողովի արձանագրութեան ընթերցումը. 2) Ընկերութեան տեղեկագիրը 1891 թէի գործունէութեան մասին. 3) Հաշուի վաւերացումը. 4) Նախահաշուի վաւերացումը. 5) Պաշտօնատար անձանց ընտրութիւնը—վարչութեան մի անդամի, գանձապահի, ատենադպրի և խմբագրական չորս անդամի. 6) Վարչութեան առաջարկութիւնը՝ ա) Հաշուէտարին յունվարից յունվար ընդունելու. բ) Անդամների իրանց ընտրութեամբ գրքեր ստանալու. գ) Գրքերի վաճառման եղանակի, և դ) Ուսումնարանների գրադարաններին գրքեր տալու վերաբերութեամբ:

(№ 31) 1—2

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹ

ՊԵՏՐՕՒ, Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, կրուժօկի տակը. Նախիջևանից ստացել և վաճառվում է ամեն տեսակի ընտիր ԲՈՒ: Ֆունտը 15 կոպէկ: Տասն ֆունտից առնողին զիջում կը լինի: Նոյն տեղը ծախվում է և ամեն տեսակ թթւեղէն:

№ 30 2—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
MESSAGERIES MARITIMES
(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 20 մարտի (1 ապրիլի) դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ GUADALQUIVIR ԳՈՒԱԴԱԼԿՎԻՎԻՐ նաւը, նաւապետ VANNIER (ՎԱՆՆԻԷ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները:

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ՝ ՄԱԼԱՎԱԶԻ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ: (№ 23) 2—2

Լոյս տեսաւ երկրորդ հրատարակութիւնը՝ „ՓԱՌՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ“ պատկերի. գինն է 100 հատի 60 րուբլի. 50 հատի 35 րուբլի, 25 հատի 20 րուբլի, 1 հատի մի րուբլի, ճանապարհածախսը վաճառողի հաշւով է: կամեցողները կարող են ուղարկել առաջուց ⅕ մասը և պատկերները ստանալուց յետոյ փողը կը վճարեն պօստում: Հասցէն՝ Москва. армянская церковь, Ивану Гечеву.

№ 30 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԻԳԱԿԱՆ ՊՐՕՖԷՍԻՕՆԱԼ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑԻ ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԴԱՍԵՐ.

1) Հանդերձների և սպիտակեղէնի ձևի դասեր Գլօգովսկու մեթօդով և Շեգլերի ֆրանսիական մեթօդով:

2) Կարի դասեր մօդային ժուրնալներով:

3) Հարթակարի և գանազան ձեռագործերի դասեր:

4) Դասեր տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիներ պատրաստելու համար:

Վճարը ամսական 2 րուբլի. երկու անգամ շաբաթը 5-ից մինչև 7 ժամը երեկոյեան:

Տարրական և ծխական դպրոցների ուսուցչուհիները կարող են այցելել դասերը ձրի: (№ 23) 9—40

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻԱՆ

խնդրում է այն անձանց, որոնք կը կամենան ունենալ՝ ֆիննի և տրիխինայի վերաբերմամբ հետազօտած և լաբօրատօրիայի կողմից դրոշմած ապուխտ, թող ուղարկեն լաբօրատօրիա վաղօրօք, բստ որում ի նկատի ունենալով առաջիկայ տօները, ապա շաբաթ օրը լաբօրատօրիան այնքան պարապմունք կունենայ, որ հնար չի լինի բոլորին բաւականութիւն տալ: Իւրաքանչիւր ապուխտի հետազօտելն արժէ 25 կոպէկ: (№ 31) 1—2

ԱՌԱՋԻՆ ԶԻԹԱՀԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Յ. ԹԱՅԻՐՕՎԻ ԵՒ Վ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Մեծ պասի համար գործարանում կայ մեծ քանակութեամբ ծախելու համար հետևեալ տեսակների ՁԷԹ. 1) ԿԵՐԱԿՐԻ՝ քունջութի, կանեփի, կտաւատի. 2) ԱՅՐԵԼՈՒ 3) ԵՓԱԾ՝ ներկելու համար, այլ և կոշեր և եղներ կերակրելու համար: Քունջութի ձէթը մաս մաս ծախվում է՝ մէկ և երկու ֆունտանոց ամաններում հետևեալ խանութներում. 1) Դեղատան ապրանքների Կովկասեան ընկերութեան վաճառատանը. 2) Ջօվանիի խանութում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, տուն Դօբրժանսկու և Վօրոնցովի արձանի մօտ. 3) Ալիխանովի խանութում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, տուն Դօբրժանսկու. 4) Միրզախանովի խանութում, Պուշկինսկայա փողոց. 5) Բեժանովի խանութում, Միքայէլեան փողոց. 6) Բագարովի խանութում, Նիկօլաևսկայա փողոց, սեփական տուն. 7) Վարվարովի խանութում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտ տուն Օրբելիանիի. 8) Սարաջևի խանութում, Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, տուն Բաբանասովի:

Բոլոր տեսակ ձէթերի մաս մաս վաճառումը սեփական վաճառատներում. 1) Սոլդատսկի բազար, տուն Բուդաղովի, մասրաճառների մօտ. 2) Թուրքաց Մայդան, քաղաքային բուսակում. 3) Օլգինսկայա փողոց, տուն Մեսրոպյանցի, քարվանսարայի պահեստի կողքին և 4) Հաւլաբարի հրապարակ, քաղաքային բուսակա № 1:

Պահեստը և գրասենեակը զետեղված են Երևանեան շոսէի վրա, սեփական տանը: (№ 18) 11—14 (և. շ.)

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Հ. Յ. ՕՐԲԷԼԻ

Սօլօլակսկայա փողոց, սեփական տանը №№ 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 10 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ. Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ: (№ 145) 28—150

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ վաճառականական գասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համար. ՄԱՏՉԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշւարարութիւնը առանց ուսուցչի օգնութեան ուսումնասիրելու համար:

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Տոկոսների լիակատար աղիւսակներով, 1-ից մինչև 10.000 րուբ. համար. 1%-ից մինչև 12%. Վաճառվում է եղբարց Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Нагорная ул., № 9. Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցէով С. П. Мануэльянцу.

Գինն է 1 րուբլի: Փօստի ծախս 21 կ. Գրավաճառներին զիջում կը լինի: 79—150 (91—№ 95)

(№ 19) Գ. Գ. ԼԱՐՇԷԻ ՍԵՐՄԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ

Միխայլօվսկի կամուրջի վրա, մագազին № 174, ՍՏԱՑՎԱԾ ԵՆ ԹԱՐՄ ՍԵՐՄԵՐ ԲԱՆՋԱՐԵՂԷՆՆԵՐԻ ԵՒ ԾԱՂԻԿՆԵՐԻ:

Պրէյսկուրանտները ուղարկվում են ձրիապէս: 13—25

НѢМЕЦКАЯ ГОСТИННИЦА

HOTEL NIEMIECKI, „ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑ“ գտնվում է ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ, քաղաքի կենտրոնում, նորից վերաշինված, ունի 90 կահաւորված նոմերներ, որոնց սարք ու կարգը ամենալաւ արտասահմանեան հիւրանոցների սենեակներին է նման: Նոմերների գինը 50 կոպէկից մինչև 3 րուբլի օրական, անկողնով և ծառայով: Հիւրանոցում կայ ընթերցարան-գրադարան, որտեղ ստացվում են հայերէն „Մշակ“ և „Նոր-Դար“ լրագիրները, հիւրերի համար անվարձ: Կայ րէստօրան, տելեֆօն, քաղցրեղէնների խանութ, բաղնիքներ:

Հիւրանոցի կառքերը գտնվում են բոլոր երկաթուղային կայարաններում:

(№ 21) 5—130 (շ.)

ԷԼԷԿՏՐՕՆ

ԷԼԷԿՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ըստ հաշուելը տարածութեան վրա.

ՏԵԼԵՖՕՆՆԵՐԻ ՍԱՐՔԵԼԸ.

Էլէկտրական նշաններ.

ԶԱՆԳԱԿՆԵՐ

ԳԱԼՎԱՆՕՊԼԱՍՏԻԿԱ.

Էլէկտրօլիզ,

Ակօմուլատօրներ, Էլէմենտներ,

ՇԱՆԹԱՐԳԵԼՆԵՐ.

Նախահաշիւներ և ծրագիրներ ձրիաբար.

ԳԼԷԲՕՎ եղբայրների

ՌՕՍՏՕՎ (Դօնի վրա)

Մեծ Սադօվայա փողոց, 24

РОСТОВЪ (на Дону)

БР. ГЛѢБОВЫ

Большая Садовая, 24.

ԳԱԶԱՅԻՆ ՆՈՐ ՇԱՐԺԻՉՆԵՐ

Օտտօ սիստեմայի, որոնք իրանք իրանց են ուղղում ու օծում:

Գազի համար — ածուխից,

— — — նաւթից,

— — — անտրացիտից,

— — — կերօսինից

½-ից մինչև 120 ձիու ոյժի:

Շոգեմեքենաներ մեծ արագութեան.

(91—№ 5) 56—100 (և. շ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 16 Марта 1892 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.